

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Verkeersveiligheidsmonitor 2023	TELEFOONNUMMER	+31621124663
DATUM	16-04-2024	E-MAILADRES	anco.verstraaten@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-1361683490-12430	DOMEIN/OPGAVE	MOB
VAN	Anco Verstraaten	TEAM	ET1
		PORTEFEUILLEHOUDER	Van Schie
BIJLAGEN	Geen		

Geachte leden van Provinciale Staten,

Essentie / samenvatting:

De provincie Utrecht (hierna: provincie) streeft naar een duurzame en vitale regio. Een goede bereikbaarheid per fiets, openbaar vervoer en auto in een gezonde en verkeersveilige omgeving zijn hiervoor essentieel. De recente publicatie van het aantal verkeersdoden door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) laat echter zien dat veilig deelnemen aan het verkeer niet vanzelfsprekend is. Het CBS registreerde in de provincie 40 verkeersdoden in 2023.

Via deze brief informeren wij u over de ontwikkeling van het aantal verkeersdoden, het aantal ernstig verkeersgewonden en het aantal aanrijdingen met wild. Op hoofdlijnen blijkt dat het aantal verkeersdoden in de provincie is afgenomen van 41 in 2022 naar 40 in 2023. Ook landelijk nam het aantal verkeersdoden af van 745 in 2022 naar 684 in 2023. Definitieve cijfers over het aantal ernstig verkeersgewonden in 2023 zijn nog niet beschikbaar, maar de cijfers tot en met 2022 laten zien dat landelijk het aantal ernstig verkeersgewonden toeneemt. De meeste ernstige verkeersgewonden vallen onder fietsers en zestigplussers. In 2023 is, ten opzichte van 2022, het aantal wildaanrijdingen in de provincie toegenomen van 458 naar 470.

Inleiding:

Met deze brief informeren wij u over het verloop van het aantal geregistreerde verkeersdoden en het aantal ernstig verkeersgewonden. De aantallen zijn uitgesplitst naar landelijke aantallen en de aantallen voor de provincie Utrecht. Bovendien is deze brief verrijkt met inzicht in het aantal wildaanrijdingen over 2023.

Op woensdag 10 april jongstleden publiceerde het CBS het aantal verkeersdoden over 2023. In 2023 kwamen in onze provincie 40 personen in het verkeer om het leven. Dat is een afname van één verkeersdode ten opzichte van 2022. Landelijk daalde het aantal verkeersdoden naar 684 in 2023, een afname van 61 ten opzichte van 2022. Het jaar 2022 was echter een bijzonder slecht jaar voor de Nederlandse verkeersveiligheid. In 2022 kwamen in Nederland 745 personen bij een verkeersongeval om het leven. Een toename van 163 personen ten opzichte van 2021 en het hoogste aantal sinds 2008. Uitsluitend in de provincie Utrecht nam het aantal verkeersdoden toen af. Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV) concludeert dat op landelijk niveau sprake is

van een stijgende trend in het aantal verkeersdoden én het aantal ernstig verkeersgewonden voor de middellange en lange termijn.

Toelichting:

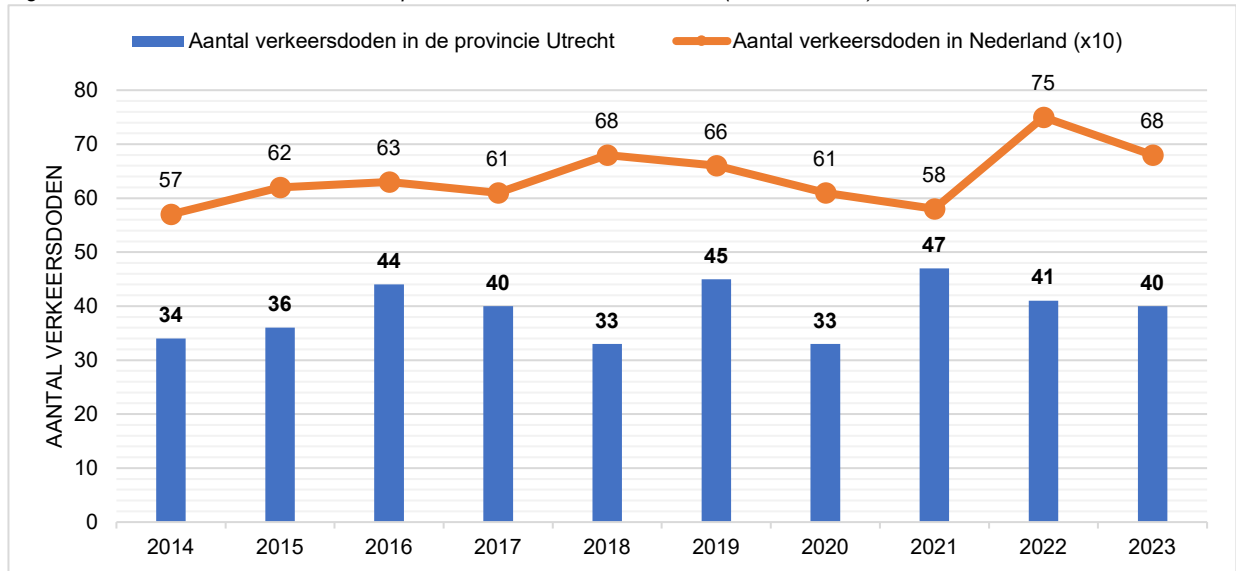
Voor inzage in de ontwikkeling van het aantal verkeersdoden, ernstig verkeersgewonden en het aantal wildaanrijdingen hanteren wij vier bronnen:

- cijfers over het aantal verkeersdoden zijn afkomstig van het CBS. Het CBS gebruikt de ongevallenregistratie van de politie, doodsoorzaakformulieren en dossiers van arrondissementsparketten voor het aantal verkeersdoden. Ook SWOV gebruikt voor de meerjarige trendanalyse de verkeersdodenstatistiek van het CBS;
- cijfers over het aantal verkeersgewonden zijn afkomstig van SWOV en stichting VeiligheidNL. SWOV gebruikt de Landelijke Basisregistratie Ziekenhuiscare (LBZ), gekoppeld aan het Bestand geRegistreerde Ongevallen in Nederland (BRON) om het aantal matig en ernstig verkeersgewonden in beeld te brengen. De cijfers van SWOV gebruiken we voor het in beeld brengen van meerjarige trends;
- naast de cijfers van SWOV over het aantal verkeersgewonden met zwaarder letsel, maken we gebruik van de cijfers van VeiligheidNL voor het in kaart brengen van alle verkeersgewonden in de provincie. VeiligheidNL verkrijgt de gegevens van de Utrechtse Spoedeisende hulpafdelingen en Regionale Ambulancevoorziening Utrecht (RAVU) en stelt deze via een dashboard beschikbaar aan de Utrechtse wegbeheerders. De cijfers van VeiligheidNL gebruiken we voor detailanalyses naar de leeftijd en vervoerswijzen van slachtoffers;
- cijfers over het aantal wildaanrijdingen zijn afkomstig van Stichting Valwild. Stichting Valwild is een non-profit organisatie die aanrijdingen met wilde (hoef)dieren registreert in Nederland.

Het aantal verkeersdoden

Figuur 1 en tabel 1 geven, op basis van cijfers van het CBS, het aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht en Nederland weer voor de periode 2014 - 2023. Het aantal verkeersdoden in de periode 2014 t/m 2018 is exclusief de aantallen van de voormalig tot Zuid-Holland behorende gemeenten Leerdam en Zederik, maar inclusief de aantallen van de voormalige gemeente Vianen. De aantallen vanaf 2019 zijn inclusief de gemeente Vijfheerenlanden.

Figuur 1: Het aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht en in Nederland (2014 t/m 2023) - bron: CBS



Tabel 1: Het aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht en in Nederland (2014 t/m 2023) - bron: CBS

regio	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Nederland	570	621	629	613	678	661	610	582	745	684
provincie Utrecht	34	36	44	40	33	45	33	47	41	40

Aantal verkeersdoden in Nederland

Op basis van deze cijfers blijkt dat:

- het landelijk aantal verkeersdoden afneemt van 745 in 2022 naar 684 in 2023. 2022 was echter een bijzonder slecht jaar voor de Nederlandse verkeersveiligheid met een toename van 163 verkeersdoden ten opzichte van 2021. Ondanks de afname ten opzichte van 2022, is het aantal verkeersdoden in 2023 opnieuw hoger dan de aantallen tussen 2010 en 2021;
- voor het vierde jaar op rij er landelijk meer fietsers (270) dan inzittenden van een personenauto (194) in het verkeer om het leven kwamen. Van alle dodelijke fietsslachtoffers reed 43% op een e-bike;
- van alle verkeersdoden 55% 60 jaar of ouder is en van alle dodelijke fietsslachtoffers 70% 60 jaar of ouder is.

De meerjarenanalyse van SWOV toont aan dat:

- over de langere termijn het aantal verkeersdoden onder fietsers toeneemt, met name onder zeventigers en tachtigplussers;
- over de langere termijn het aantal verkeersdoden onder zestigplussers toeneemt. Inmiddels bestaat meer dan de helft van het jaarlijks aantal verkeersdoden uit zestigplussers;
- zowel over de korte als de over de langere termijn sprake is van een significante stijging in het landelijk aantal verkeersdoden.

Aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht

Op basis van deze cijfers blijkt dat:

- het aantal verkeersdoden in de provincie nagenoeg gelijk is gebleven bij een, naar verwachting, toenemend aantal vervoerskilometers.
- het aantal verkeersdoden in de provincie jaarlijks fluctueert en over langere periode geen stijgende of dalende trend laat zien;

De meerjarenanalyse van SWOV toont aan dat:

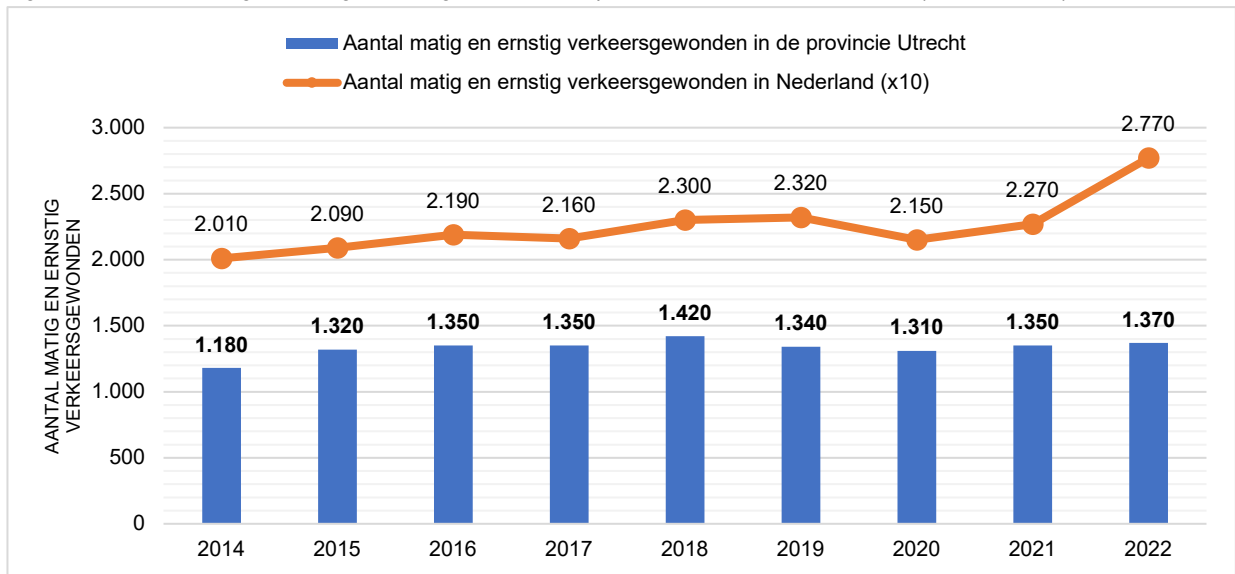
- over de langere termijn het aantal verkeersdoden onder fietsers toeneemt, dat komt overeen met de landelijke trend;
- de helft van het aantal verkeersdoden uit zestigplussers bestaat. Het aantal verkeersdoden onder zestigplussers neemt bovendien toe;
- bij de provincie bekend is dat 4 verkeersdeelnemers in 2023 op het provinciale wegennet om het leven zijn gekomen bij een verkeersongeval. Dit is het laagste aantal in jaren. In de jaren 2019 tot en met 2022 kwamen jaarlijks 6 personen op de wegen in beheer van de provincie om het leven;
- bij de provincie bekend is dat 23 verkeersdeelnemers in 2023 op het gemeentelijke wegennet om het leven zijn gekomen bij een verkeersongeval. Dit aantal is vergelijkbaar met de aantallen uit 2022 (24) en 2021 (25).

Het aantal verkeersgewonden

Naast het aantal verkeersdoden, is het aantal ernstig verkeersgewonden een belangrijke indicator voor de verkeersonveiligheid. SWOV verzamelt hiervoor gegevens over het aantal matig en ernstig verkeersgewonden. Bij deze groep is bijvoorbeeld sprake van botbreuken, hersenschuddingen of een schedelbasisfactuur met langdurige of blijvende beperkingen als gevolg. De landelijke cijfers van SWOV hebben uitsluitend betrekking op de periode tot en met 2022 en kunnen enkel naar totalen per provincie worden uitgesplitst.

Figuur 2 en tabel 2 geven, op basis van cijfers van SWOV, het aantal matig en ernstig verkeersgewonden in de provincie Utrecht en Nederland weer voor de periode 2014 - 2022.

Figuur 2: Het aantal matig en ernstig verkeersgewonden in de provincie Utrecht en in Nederland (2014 t/m 2022) - bron: SWOV



Tabel 2: Het aantal matig en ernstig verkeersgewonden in de provincie Utrecht en in Nederland (2014 t/m 2022) - bron: SWOV

regio	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nederland	20.100	20.900	21.900	21.600	23.000	23.200	21.500	22.700	27.700
provincie Utrecht	1.180	1.320	1.350	1.350	1.420	1.340	1.300	1.350	1.370

Aantal ernstig verkeersgewonden in Nederland en de provincie Utrecht

Op basis van deze cijfers blijkt dat:

- het landelijk aantal matig en ernstig verkeersgewonden toeneemt van 22.700 in 2021 naar 27.700 in 2022. Dit is het hoogste aantal sinds 2014 en een stijging van 22% ten opzichte van 2021;
- er sinds 2014 sprake is van een gestage toename van het landelijk aantal matig en ernstig verkeersgewonden. De stijging in 2022 ligt boven de trendlijn van eerdere jaren;
- in tegenstelling tot de sterke landelijke stijging, het aantal matig en ernstig verkeersgewonden in de provincie Utrecht ten opzichte van 2021 in 2022 met 1,5% is toegenomen. Dit aantal is op hoofdlijnen gelijk met voorgaande jaren.

De meerjarenanalyse van SWOV toont aan dat:

- over de langere termijn het landelijke aantal matig en ernstig verkeersgewonden onder zestigplussers toeneemt;
- het landelijke aantal ernstig verkeersgewonden onder fietsers toeneemt. In 2022 steeg dit aantal met 19% ten opzichte van 2021.

Bijzonderheden verkeersgewonden in de provincie Utrecht

Naast de landelijke cijfers van SWOV over het aantal ernstig verkeersgewonden, gebruiken we de regionale cijfers van stichting VeiligheidNL voor het verder in kaart brengen van details over verkeersgewonden in de provincie Utrecht. Deze registratie, een samenwerking van de provincie Utrecht, VeiligheidNL en de regionale spoedzorg, geeft specifiek inzage in doelgroepen, leeftijden, vervoerswijzen en toedracht. Er zijn uitsluitend cijfers voor de provincie Utrecht over 2022 en 2023 beschikbaar.

Op basis van cijfers van VeiligheidNL over 2023 blijkt dat:

- fietsers met 49% de grootste groep vormt onder het aantal verkeersgewonden;
- een derde van alle verkeersgewonden 55 jaar of ouder is. Dit is een lager percentage dan het aandeel zestigplussers onder de matig en ernstig verkeersgewonden. De dataset van VeiligheidNL bestaat uit alle verkeersgewonden uit de provincie, terwijl SWOV zich beperkt tot de verkeersgewonden met zwaarder letsel.

De verwachting is dat ouderen over het algemeen vaker betrokken zijn bij ernstigere letselongevallen. Dit duidt de kwetsbaarheid van deze leeftijdsgroep aan;

- afgezet tegen het aantal Utrechtse inwoners, vallen de meeste verkeersgewonden in de leeftijdscategorieën 1) twaalf tot en met vierentwintig en 2) zeventigplus;
- bij ongeveer de helft van alle verkeersgewonden was geen andere verkeersdeelnemer betrokken bij het ongeval. Bij een derde van alle verkeersgewonden was sprake van een eenzijdig ongeval zonder tegenpartij of obstakel. Met name fietsers zijn vaak bij eenzijdige ongevallen betrokken;
- driekwart van het aantal verkeersgewonden op wegen en fietspaden in beheer van gemeenten vallen. Van alle verkeersgewonden valt 8% op de provinciale infrastructuur;
- op provinciale wegen inzittenden van een personenauto met 57% de grootste groep vormt onder het aantal verkeersgewonden.

Wildaanrijdingen

Naast het aantal verkeersdoden en het aantal (ernstig) verkeersgewonden bevat deze brief ook cijfers over het aantal wildaanrijdingen over 2023. Stichting Valwild Utrecht (SVU) registreert in opdracht van de provincie de aanrijdingen met reeën (sinds 2014) en dassen (sinds 2018), voor alle wegen in de provincie. Naar schatting wordt circa 90% van het totaal aantal wildaanrijdingen met deze soorten gemeld en geregistreerd. Aanrijdingen met andere soorten worden sporadisch bij SVU gemeld. Om een completer beeld te krijgen, worden gegevens verrijkt met geverifieerde waarnemingen van www.waarneming.nl. Uit de cijfers van het aantal wildaanrijdingen blijkt dat:

- het aantal wildaanrijdingen in 2023 iets toeneemt van 458 in 2022 naar 470 in 2023;
- in 2023 het aantal wildaanrijdingen met een ree is afgenomen tot 306, dat is 65% van het totaal aantal wildaanrijdingen over 2023;
- per jaar circa 10% van de populatie reeën bij aanrijdingen omkomt. Dat is in lijn met de voorgaande jaren en de landelijke cijfers en vormt geen bedreiging voor de gunstige staat van instandhouding van de soort;
- na de eerste aanrijding in 2021 en 2022, in 2023 opnieuw twee aanrijdingen met een otter zijn geregistreerd;
- in 2023 voor het eerst een melding is gemaakt van een aanrijding met een wolf. Sinds begin 2023 worden activiteiten door de wolf regelmatig gemeld.

Vervolg

Ondanks dat het aantal verkeersdoden in de provincie is gedaald, is elk verkeersslachtoffer er één te veel. We blijven ons daarom onverminderd inzetten om het aantal verkeersslachtoffers terug te dringen. Dat doen we door een integrale aanpak van veilige infrastructuur, verkeersveilig gedrag en het versterken van handhaving. In het kader van het 'Ontwerp bereikbaarheidsprogramma 2024-2029' werken we deze aanpak momenteel uit in een nieuw uitvoeringsprogramma.

Omdat we zien dat het ongevalsrisico onder oudere fietsers toeneemt, vinden we het belangrijk hier een gerichte maatregel op te ontwikkelen. Vanaf mei 2024 starten we daarom met het vrijwillig gebruik van de fietshelm te stimuleren. Dit doen we door voor senioren een kortingsvoucher beschikbaar te stellen voor de aanschaf van een fietshelm. Een dergelijke actie sluit aan bij de gedragsaanpak stimulering fietshelm vanuit het Rijk. In diverse andere provincies is een gelijkwaardige actie met succes uitgevoerd. Het aanbieden van de vouchers komt bovenop de interventie 'Doortrappen' die de provincie al enige tijd met succes uitrolt. Doortrappen richt zich op het veilig, plezier en comfortabel gaan en blijven fietsen van senioren. Het doel is meer bewustwording creëren onder senioren over hun toenemende fysieke kwetsbaarheid in het verkeer en te werken aan gedragsverandering rondom fietsveiligheid.

Naast de oudere fietser, gaat aandacht uit naar de jonge en beginnende verkeersdeelnemers. We bereiken deze doelgroep door middel van permanente verkeerseducatie- en voorlichting. Verkeerseducatie- en voorlichting heeft daarbij vooral een preventieve functie. Het doel is het aanleren en verbeteren van kennis, inzicht, vaardigheden, houding en het bewustmaken van de kwetsbaarheid en verantwoordelijkheid van (andere) verkeersdeelnemers. We bieden een opfriscursus voor automobilisten aan om de verkeerskennis van semi-ervaren automobilisten op peil te brengen. We voeren daarnaast campagnes gericht op de thema's: alcohol in het verkeer, het gebruik van verlichting, afleiding in het verkeer en een veilige rijnsnelheid. We richten ons daarbij op de doelgroepen waarbij we de grootste verkeersveiligheidswinst verwachten. We onderzoeken in de regionale doorvertaling van MONO naar

interventies gericht op de brommers, scooters en verkennen daarbij de uitbreidingskansen voor de fatbike. Tot slot proberen via gerichte acties in samenwerking met het Openbaar Ministerie en Politie Eenheid Midden-Nederland een bijdrage te leveren aan de regionale verkeershandhaving. We overleggen periodiek over de verkeersveiligheidsproblemen op onze wegen waarvoor verkeershandhaving een werkzaam middel kan zijn, maar zijn daarbij afhankelijk van de prioriteit en capaciteit van de politie.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen